Դ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 924 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 — (Ն. Տ.) 14 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1887 — 19 ՁԷՄԱԶԻՒՎ ԷՎՎԷԼ 1304

20 ՓԱՐԱ (Յ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԱՄԱՍԱԿ ԿԱՄ ԵՒ ԹՂԹԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂՎԻ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՎԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ (Յ'ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արժեքի	460
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Չորսամսեայ	» »	40
Դուրս աշխարհ	»	եւ տեղական	
Թղթատարով	տարեկան	» »	240
Դուրս աշխարհ	համար եւ տեղական		
Թղթատարով	վեցամսեայ	» »	120
Ասիոյ գաւառներ,	տարեկան	ֆրանկ	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս աշխարհ ուղղուած յրագրաց ճանապարհ ծախքը հաշուեցեալ վրայ է։
Ձեռագրութեանց գրկուած նամակ կամ գրութիւն կը չ'ետուիր։

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeny Deirmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 2 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1887

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՄԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ. Ֆուրբէչէ կը հեռագրուի թէ անկարգութիւնք ծագած են ի Տօպրուճա։ Ռուս գրգռիչներ հաւատացուցեր են գիւղացիներուն թէ Ռուսիա կ'ուզէ որ Տօպրուճա տրուի Պուլկարիոյ։ Որովհետեւ պուլկար տարրը զօրեղ է ի Տօպրուճա, սոյն գրգռութիւններ, ճարտարապէտ յառաջ մղուելով, ռուման կառավարութեան բաւական հոգ պիտի կրնան ներել պատճառել։

—ԽՈՂՈՂՈՒԹԻՒՆ. Ցոյց տուինք արդէն թէ վերջին Սուրբհանդակաւոր առնուած լուրերն առաւելապէս խաղաղական էին։ Նոյն տպաւորութիւնն հաստատեց մաճառ կառավարութիւնն եւս, փետր. 5ին յայտարարելով Խորհրդարանին մէջ թէ «այս միջոցիս Աւստրիոյ-Հունգարիոյ ձեռք առած զինուորական միջոցներն և Պատուիրակութեանց գումարումը պատերազմի նշան չեն»։

—ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ. Ի Մասուա Իտալացւոց կրած անյաջողութիւնը բնականապէս ցաւ պատճառեց Անգլիոյ մէջ։ զի եւրոպական Տէրութեանց մէջ Անգլիոյ անկեղծապէս բարեկամ՝ Իտալիա է միայն։ Պ. Տէբրէդիսի նախարարութեան անկումը կրնայ փոփոխում մուծանել իտալեան աշխարհավարութեան մէջ, և այս պատահականութիւն անախորժ է Անգլիոյ համար։ Թէեւ երկար տարիներէ հետէ իտալեան աշխարհավարութիւնն անգլիասէր է, բայց նաև յայտնի է թէ Իտալիա դայս կը պարտի իւր ազատական կուսակցութեան, որ երկար տարիներէ հետէ կը գտնուի գործոց գլուխն։ Եթէ ազատական կամ ձախակողմեան կուսակցութիւնն իշխայ, թէ՛ ներքին և թէ արտաքին աշխարհավարութեան փոփոխում տեղի կրնայ ունենալ Իտալիոյ մէջ։ Բայց դժուար է հաւատալ թէ Մասուայի ցայտ վայր լոկ մանակի պարտութիւնն այնչափ ծանրը և հիմնական փոփոխում մը յառաջ բերէ Իտալիա։ Հաւանօրէն, նոր նախարարութիւնն եւս, մինչեւ իսկ եթէ անոր պետը Պ. Տէբրէդիս չլինի, պիտի պատկանի ձախակողմեան, և պիտի յարատեւէ նոյն քաղաքական ուղղութեան մէջ։ Այնու հանդերձ, Անգլիացիք Իտալացւոց արդի դժուարութեան առթիւ համակրութեան ցոյց մ'ըրին անոնց՝ եգիպտոսէն զինուորական բժիշկներ և նպարեղէն ու դեղորայք ղրկելով ի Մասուա։ Իտալիա, որ Ֆրանսայէն չոգենաւ կը մուրայ և Անգլիայէն բժիշկ ու դեղ՝ իւր Մասուայի սակաւաթիւ զօրաց համար, յաջող սկզբնաւորութիւն մ'ըրած չի կրնար համարուիլ ֆաշիստական ծառայութիւն։

ՉԵՌՆԱԿՈՐԱ. Ինչպէս՞ Թուրքիա, Սերպիա եւս չի հաւատար եղեր Նիքիտա Իշխանին անկեղծութեան, երբ կ'ըսէ թէ իւր պատերազմական արտասովոր պատրաստութիւնք պատերազմի նպատակաւ չեն։ Կ'երեւի թէ, Զեռնակորայի մասին այս յայտարարութիւն ա'նչափ միայն հաւատալի է որչափ եթէ մէկն ըսէր թէ իւր հաց ուտելը փոր կշտացնելու համար չէ։ Զեռնակորա տեղէ մը յարձակում կրելու երկիւղ չունի։ Առնուազն ներն ասպատակային արշաւանքներն ետ մղելու համար Զեռնակորայի սահմանապահները բաւական են, նոյն իսկ իրենց Մարդենի Հէրոյի հրացաններով։ Աւստրիա միքէն չանցուներ Հէրսէգի ճամբով Սեւ Լեռը զարնել, և եթէ մոռաբերէր իսկ, Զեռնակորայի համար բաւական սնապարծութիւն կը լինէր ըսել թէ Աւստրիոյ դէմ դնելու համար կը պատրաստուի։ Ո՛չ Թուրքիա ո՛չ Սերպիա պէտք չունին յարձակելու Զեռնակորայի վրայ։ Ուրեմն, երբ այս փոքրիկ Իշխանապետութիւն, բանի մը միլիոն բուպլի Նպաստ առնլով Ռուսիայէն, կարողութենէն վեր պատերազմական պարտաւորութիւններ կը կատարէ, ո՛չ խաղաղական ո՛չ ալ ինքնապաշտպանական նպատակաւ կրնայ լինել։ Այս բացայայտնկատողութեամբ կ'արդարանայ Բ. Դրան դժգոհութիւնը Նիքիտա Իշխանի ընթացքին համար, և կատարելապէս հասկնալի է որ Սերպիա, կասկածելով Զեռնակորայի Իշխանին վառաբէ դիտումներէն, ինքզինք պաշտպանելու համար միջոցներ ձեռք կ'առնու իւր հարաւային և արեւմտեան սահմանաց վրայ։ Կ'երեւի թէ, Ռուսիայէն քաջալերեալ, Զեռնակորայի Իշխանին նպատակն է Եւրոպական չփոթութիւն մը ծագելուն պէս՝ Նովի Պազարի ճամբով զարնել Սերպիան, Միլան Թագաւորը տապալելու և կա՛մ ինքզինք կա՛մ զիր փեսայն՝ Բարաեորկեւիչ Իշխանը՝ Սերպիոյ գահուն վրայ բազմացնելու համար։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Ընդդիմադիր լրագիրը, համոզելու համար ընտրողներն որ մերժեն Եօթնամեկի Օրէնքը, կը հրատարակեն եւս քան զեւս խաղաղական տեղեկութիւններ, և կ'ըսեն. «Բանի որ խաղաղութիւնն ապահով է, ի՞նչ հարկ կայ երկրին վրայ նոր բեռներ դնելու՝ ընդունելով զինուորական նոր Օրէնքը։» Սոյն մտօք այդ լրագիրը ծանուցեր էին անցեալ օր թէ Վիլհելմ կայսրը, զօրավարաց զեկուցանելով պահեստից ի զէն կոչուիլն, յայտարարեր է թէ «Պատերազմ չպիտի լինի», և թէ Գահաժառանգ Կայսրորդին եւս Պերլինի մեծ դրամատերի մ'ըսեր է. «Կը զարմանամ Սակարանին այս անհանդարտութեան վրայ։ Ֆրանսա չպիտի յարձակի մեր վրայ, և մեր ալ չպիտի դարնենք Ֆրանսայ։» Այդ, Պերլինի կառավարական մամուլը կը յայտարարէ այժմ թէ Գահաժառանգն այդպիսի խօսք չէ ըսած բնաւ, եւ թէ Կայսեր յայտարարութիւնը շատ չափազանցուած է խաղաղական իմաստով։ Թայմսի Պերլինի թղթակիցը կ'ըսէ այս առթիւ. «Թէ՛ Կայսրն և թէ Գահաժառանգ Իշխանը շատ ուրախ պիտի լինէին եթէ «կարենային տալ ազգին զայն ապահովութիւնն թէ Պատերազմ՝ չպիտի լինի։ «Բայց ապագայ պատահականութիւնը «եւ ֆրանսական քաղաքականութեան «յարափոփոխ հանգամանքը նոյն իսկ «Կայսեր եւ իւր Գահաժառանգ որդւոյն համար անկարելի կ'ընեն այդպիսի լաւատես գուշակութիւն մը։»

—ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԱՒԱԴԻՐԻ. Թայմսի Վիէննայի թղթակիցը, Պէնտէրէֆի, Կրուէֆի և այլ պուլկար դաւադրաց ուսման կառավարութեան կողմէ ձերբակալուելն յիշելով, կ'ըսէ. «Անոնք կ'ամբաստանուին թէ ո՛չ միայն Պուլկարիոյ այլ նաեւ Ռումանիոյ մէջ յեղափոխութիւն մը յարուցանել կը ճգնէին, եւ արդէն ձերբակալուած դաւադիրներուն բնակարանաց մէջ մեծաքանակ դումարներ գտնուած են, և վաւերական թղթեր՝ ապացուցանող թէ Ռուսիոյ հմայանքեան մասնախմբոց կողմէ թելադրուած էին։ Որովհետեւ Պենտէրէֆ, Կրուէֆ և օգոստ. 20ի նողկալի դաւադրութեան մասնակցող անձինք բուռն զարոյթ կեղծած էին ընդդէմ այն ամբաստանութեան թէ օտար ոսկիով կաշառեալ են՝ կը մնայ հանկնալ թէ ինչպէս եղեր է որ այսչափ առատ դրամ կրցեր է գտնուիլ իրենց քով։»

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. Թայմսին Վիէննայի թղթակիցը կը հեռագրէ. «Մանուցուեցաւ թէ Ռուսիա և Աւստրիա համաձայներ են պուլկարական խնդրոյն վրայ։ Եթէ ըսել կ'ուզուի թէ Ռուսիոյ և Աւստրիոյ միջեւ մասնաւոր համաձայնութիւն մը գոյացեր է, այդպիսի բան չկայ։ Ռուս Կառավարութիւնն ո՛և է առաջարկ չբրաւ Աւստրիոյ հետ ուրոյն համաձայնութեան մը համար, և եթէ ըներ իսկ, աւստրական Կառավարութիւնը չպիտի ընդունէր. զի կ'ըսէ թէ պուլկարական խնդրոյն կարգադրումն Աւստրիայէն եւ Ռուսիայէն միայն կախում չունի։ Բայց ճշմարիտ է թէ մերձեցում մը յառաջ եկած է Բեռլինոյ և Վիէննայի Դահլիճներուն միջեւ, յորմէ հետէ Ռուսիա պաշտօնապէս խնդրեց Մեծ Տէրութիւններէն՝ իրեն հետ գործակցիլ պուլկարական հանգոյցը քակելու համար։ Ա. այս Աւստրիա բարեկամական պատասխան մը տուաւ անմիջապէս, եւ այժմ, քանի որ Ռուսիա կը պնդէ թէ խնամակալութեան փոփոխում մը և Սոպրանյէի լուծում մը անհրաժեշտ են Իշխանին ընտրութեան համար, Աւստրիոյ Կառավարութիւնը պատուիրեց իւր դեսպանին ի Կ. Պոլիս, որպէս զի Ռուսիոյ սոյն բաղձանքներ յայտնուին։ Ուրիշ ամէն կէտերու մէջ որք կրնան գոհացնել Ռուսիոյ ինքնասիրութիւնն և յառաջացնել իւր օրինաւոր բաղձանքներ իբրեւ ստորագրող Պերլինի Դաշնագրոյն՝ Աւստրիա բատ կարի պիտի օժանդակէ Ռուսիոյ, Բայց Աւստրիա չպիտի գործակցի ո՛և է խորհրդոյ որով Պուլկարիոյ անկախութիւնը կարենայ վտանգուիլ։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ քաղաքականութիւնն ի մասին Պուլկարիոյ՝ է այժմ ինչ որ էր անցեալ տարի, երբ Պ. Թիզա սահմանեց զայն առաջի մաճառ խորհրդարանին՝ ըսելով թէ ո՛չ մէկ Տէրութեան թոյլ պիտի տրուի միջամտել Պուլկարական գործոց՝ առանց «Եւ Ֆրանսական քաղաքականութեան «յարափոփոխ հանգամանքը նոյն իսկ «Կայսեր եւ իւր Գահաժառանդ որդւոյն համար անկարելի կ'ընեն այդպիսի լաւատես գուշակութիւն մը։»

—ՊՈՒԼԿԱՐ ԴԱՒԱԴԻՐԻ. Թայմսին Վիէննայի Թղթակիցը, Պէնտէրէֆի, Կրուէֆի և այլ պուլկար դաւադրաց ուսման կառավարութեան կողմէ ձերբակալուելն յիշելով, կ'ըսէ. «Անոնք կ'ամբաստանուին թէ ո՛չ միայն Պուլկարիոյ այլ նաեւ Ռումանիոյ մէջ յեղափոխութիւն մը յարուցանել կը ճգնէին, եւ արդէն ձերբակալուած դաւադիրներուն բնակարանաց մէջ մեծաքանակ դումարներ գտնուած են, և վաւերական թղթեր՝ ապացուցանող թէ Ռուսիոյ հմայանքեան մասնախմբոց կողմէ թելադրուած էին։ Որովհետեւ Պենտէրէֆ, Կրուէֆ և օգոստ. 20ի նողկալի դաւադրութեան մասնակցող անձինք բուռն զարոյթ կեղծած էին ընդդէմ այն ամբաստանութեան թէ օտար ոսկիով կաշառեալ են՝ կը մնայ հանկնալ թէ ինչպէս եղեր է որ այսչափ առատ դրամ կրցեր է գտնուիլ իրենց քով։»

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ. Թայմսին Վիէննայի Թղթակիցը կը հեռագրէ. «Մանուցուեցաւ թէ Ռուսիա և Աւստրիա համաձայներ են պուլկարական խնդրոյն վրայ։ Եթէ ըսել կ'ուզուի թէ Ռուսիոյ և Աւստրիոյ միջեւ մասնաւոր համաձայնութիւն մը գոյացեր է, այդպիսի բան չկայ։ Ռուս Կառավարութիւնն ո՛և է առաջարկ չբրաւ Աւստրիոյ հետ ուրոյն համաձայնութեան մը համար, և եթէ ըներ իսկ, աւստրական Կառավարութիւնը չպիտի ընդունէր. զի կ'ըսէ թէ պուլկարական խնդրոյն կարգադրումն Աւստրիայէն եւ Ռուսիայէն միայն կախում չունի։ Բայց ճշմարիտ է թէ մերձեցում մը յառաջ եկած է Բեռլինոյ և Վիէննայի Դահլիճներուն միջեւ, յորմէ հետէ Ռուսիա պաշտօնապէս խնդրեց Մեծ Տէրութիւններէն՝ իրեն հետ գործակցիլ պուլկարական հանգոյցը քակելու համար։ Ա. այս Աւստրիա բարեկամական պատասխան մը տուաւ անմիջապէս, եւ այժմ, քանի որ Ռուսիա կը պնդէ թէ խնամակալութեան փոփոխում մը և Սոպրանյէի լուծում մը անհրաժեշտ են Իշխանին ընտրութեան համար, Աւստրիոյ Կառավարութիւնը պատուիրեց իւր դեսպանին ի Կ. Պոլիս, որպէս զի Ռուսիոյ սոյն բաղձանքներ յայտնուին։ Ուրիշ ամէն կէտերու մէջ որք կրնան գոհացնել Ռուսիոյ ինքնասիրութիւնն և յառաջացնել իւր օրինաւոր բաղձանքներ իբրեւ ստորագրող Պերլինի Դաշնագրոյն՝ Աւստրիա բատ կարի պիտի օժանդակէ Ռուսիոյ, Բայց Աւստրիա չպիտի գործակցի ո՛և է խորհրդոյ որով Պուլկարիոյ անկախութիւնը կարենայ վտանգուիլ։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ քաղաքականութիւնն ի մասին Պուլկարիոյ՝ է այժմ ինչ որ էր անցեալ տարի, երբ Պ. Թիզա սահմանեց զայն առաջի մաճառ խորհրդարանին՝ ըսելով թէ ո՛չ մէկ Տէրութեան թոյլ պիտի տրուի միջամտել Պուլկարական գործոց՝ առանց լիակատար հաւանութեան միւս ամէն Տէրութեանց։ Պալքանեան Թերակղզւոյն մէջ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ միջեւ կռուոյ մը առաջքն առնուիլը կախում ունի այժմ միայն Ռուսիայէն։ Եթէ Ռուսիա Դաշնագրոյ հակառակ բան մը չընէ Պուլկարիոյ մէջ, Աւստրիա, ինչպէս ըսի, պիտի օգնէ Ռուսիոյ օրինաւոր ակնկալութեանց իրագործման։ Բայց աւելի քան զայս չի կրնար Աւստրիա, և այդչափին համար ալ պէտք չկայ որ Աւստրիոյ և Ռուսիոյ միջեւ մասնաւոր համաձայնութիւն մը կնքուի։—Այսօր Վիէննայի Սակարանը սարսափելի կերպիւ յուզեալ էր։ Աւստրիոյ Թղթեայ Ռանդն ինկաւ 75 ֆիորինի, և Հունգարիոյ ոսկեայ Ռանդը 92 ֆիորին և 50 քրէօյձրի, որ ըսել է 100 ին 6 անկում մէկ շաբթու մէջ։ Բրէտրդ Անդրասի բաժնեթուղթը վերասին ինկաւ 264 ֆիորինի։—Այս աւուր (փետր. 3 ի) դրամական տագնապն ուշադրաւ էր այնու պատճառաւ մանաւանդ թէ երեկ ճարտարարուեստից պարահանդէսին մէջ Կայսրն և Դահաժառանդ Կայսրորդին իրենց կրցածն ըրեր էին հանդարտեցնելու համար տիրող երկիւղները։ Սոյն պարահանդէս տարին մէկ անգամ կը տրուի Պալատան մէջ, ի պատիւ գլխաւոր ներկայացուցչաց վաճառականութեան, ճարտարարուեստից և սեղանաւորութեան։ Ֆրանձ Եոզէֆ Կայսրը, խօսելով Պ. Շլուսվէրկերբի, հանրածանօթ գինեվաճառին, ըսաւ. «Մեր պատերազմական պատրաստութիւնք «հարկաւոր են, թէեւ չեն նշանա«կեր թէ Պատերազմը մօտաւոր է։ «Պատերազմական պաշտօնատունը բա«զում տարիներէ հետէ խնայութիւն«ներ կ'ընէր։ և այժմ կը տեսնենք թէ «պէտք է որ ծախք ընենք մեր սպա«ռազինութիւնն ուրիշ երկիրներուն հա«ւասար վիճակի մը մէջ դնելու համար։» «Առ Պ. Էքսնէր Ն. Կ. Վեհափառութիւն ըսաւ. «Ուրախ եմ որ կ'ըսէք թէ «չատ իրական երկիւղ չկայ հասարա«կութեան մէջ։ Իրօք, պատճառ ալ չկայ «երկիւղի։» —Հակառակ այս ապահովիչ յայտարարութեանց, Ռուսիոյ սահմաններէն ձիերու արտածման արգելքը զօրեղապէս ճնշեց Սակարանն վրայ, և երկիւղն աւելցաւ այն լրոյն թէ ի Պուտարէշդ գտնուող հեռեւակազօրաց թիւ 29 և 63 գնդերն հրաման ընդունած են կալիչիա երթալու համար պատրաստ գտնուելու։»

ՍՊԱՆԻԱ. Թայմսին Մատրիտի թղթակիցը կը հեռագրէ. «Այսօր թէ՛ Մերակոյտին և թէ Երեսի. ժողովոյն մէջ ներքին խնդիրը յանկարեւորութիւն դատապարտեցան օտար երկիրներէն եկող պատերազմական լրոց շնորհիւ, որք կը ծանուցանէին գնոց ծանր անկումներ ի Բարիզ, Լոնտոն եւ Պերլին։ Մատրիտի Սակարանին մէջ մեծ յուզում տեղի ունեցաւ։ Բայց Սպանիոյ ազգային արժէթուղթք, ուրիշ Տէրութեանց թուղթերուն հետ բաղդատմամբ, աւելի հաստատ մնացին, շնորհիւ այն ընդհանուր համոզման թէ սպանիական վաճառականութիւնը, մանաւանդ գինեշինութեան եւ նաւատիրութեան բնիկ ճարտարութիւնք մեծապէս պիտի չտեսնեն երբ Ֆրանսա պատերազմի բռնուի։» — Նոյն Թղթակից կը հեռագրէ նաև. «Սպանիոյ կառավարութիւնն յանկարծակիի չեկաւ ի տես սպառնալից երեւոյթին զոր գործերը կ'առնուն յեւրոպա։ Դիտելի է զի աւելի քան մէկ ամիսէ հետէ Սպանիա փութոյ պնդութեամբ կը ջանար պաշտպանական վիճակի մէջ դնել իւր ծովեզերքներ։ Կառավարական պաշտօնեայք լուութիւն կը պահեն ձեռք առնուած միջոցներուն վերայ։ բայց ստուգեցի թէ 50 նորաշէն խաչոր թնդանօթներ դիտեզուելու վերայ են ուրեք ուրեք։ Դլխաւոր գաղթականութիւնք և Պալեառեան կղզիք կը պաշտպանուին։ Մանաւանդ այս վերջին կղզեաց պաշտպանութեան համար չատ հոգ կը տարուի։ Կառավարական լրագիրք կը ծանուցանեն այս երեկոյ թէ Պերլինէ եկած վերջին լուրերն աւելի խաղաղական են։ Բայց ես կ'իմանամ թէ երեկ Եւրոպոյ մայրաքաղաքներէն առնուած պաշտօնական տեղեկութիւնք յոյժ սպառնալից էին։ Ֆրանսական դեսպան այս երեկոյ ժամ մը տեսակցեցաւ Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարարին հետ։ Պաշտօնական տեղեկութեանց նայելով, տեսակցութեան իրը թէ շարժառիթն է երեք՝ Սպանիոյ գինիներուն ի Ֆրանսա ներմուծման առաւելագոյն թոյլտուութիւն ընելու խնդիրը։»

ՀԱՊԵՇԱԿԱՆ ՅՈՂԹՈՒՆԱԿՆ. Հաւասի սա նորագոյն հեռագիրք անուղղակի ճամբով առնուած են. «Լոնտոն, 8 փետր. Հապէշաց Յովհան թագաւորը նամակ մ'ուղղեց առ խտալացի հրամատարն Մասուայի, որով կը պահանջէ երկրին պարպուիլն Իտալացիներէ։ — Հոս, 9 փետր. Մասուայէ եկած Պաշտօնական Տեղեկագրեր կը ծանուցանեն թէ յունուար 25 ի և 26 ի ճակատամարտներուն մէջ, Իտալացիք կորուսին 430 մեռեալ և 82 վիրաւոր։ — Լոնտոն, 9 փետր. Դահիրէէ կը հեռագրուի առ Տէյլի Քրոնիքլ թէ Հապէշաց թագաւորը կը պատրաստուի դարնել Մասուա։ Զինուորներ ո՛և է կարգադրութիւն, զի Մասուա է Հապէշաստանի միակ ուղին դէպ ի ծով։» — Այս նորագոյն տեղեկութիւնք կը ցուցնեն թէ Իտալացւոց պարտութիւնն ի սկզբան ծանուցածէն աւելի ծանր եղած է։ 430 իտալական զօրք սպաննուեր են և 82 հոգիք վիրաւորուեր են։ Ի զուր չէ ուրեմն որ Մասուայի Իտալացի զօրավարը կորոյս իւր պաշտպանութեան առաջին գիծն, և ի զուր չէ որ Պ. Տէբրէդիսի նախարարութիւնն հարկադրուեցաւ հրաժարիլ՝ աւելի կամ նուազ ամսթապարտ։

—ԱՄՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱՐԻԶԻ. 1871 էն ի վեր ամրութեանց նոր գիծ մը, 24 բերդերէ բաղկացեալ, կը շրջապատէ զԲարիզ, նախորդ գծէն շատ աւելի ընդարձակ շրջանակի մը ձեւով։ Այդ բերդերէ իւրաքանչիւրը կը պարունակէ նոր ռազմագիտութեան ամէն բարեբարութիւնքն։ Անոնց զօրանոցներն եւ մթերանոցներն ամէնքն ալ հողէն տակ են։ Այդ բերդեր այնչափ լայնածաւալ շրջանակ մը կը կազմեն որ ապագային մէջ հարիւր թէ հնար լինի պաշարել զԲարիզ։ Եթէ 300,000 Դերմանք պէտք եղան հին գիծը պաշարելու համար, գրեթէ անհաւատալի ոյժ մը պէտք է նոր գիծը պաշարելու համար։ Բարիզի հին պարիսպը այլ եւս օգուտ չունին պաշտպանութեան գործոյն։ և Բարիզցիք անոնց չեն վստահիր։ Պաշտպանութեան գծին ծաւալմամբ, յայտնի է թէ Բարիզի պաշտպանութեան համար ալ նոր պատերազմի մը մէջ աւելի զօրք պիտի գործածուի քան 1871ին։ Դերմանք նոր պատերազմի մը մէջ ուրիշ կերպիւ չպիտի կրնան տիրել Բարիզի, բայց եթէ մայրաքաղաքին պահապան բանակն յանկարծակիի բերելով, անպաշտպան թողուած բերդերուն տիրելով, և անոնց միջոցաւ միւսները նուաճելով, և կամ պարզապէս անօթութեան մատնելով Բարիզցիները։ Բայց եթէ Ֆրանսացւոց ապագայ Սպարապետը գործը գլխուցող մարդ մը լինի, Բարիզ 1871 ի պատերազմէն աւելի յաջողապէս պիտի կրնար գիմադրել յապագային։

—ԱԼՍԱՍ-ԼՈՌԷՆ. Ֆրանսածին Պ. Լալանս, ընտրելի Դերմանիոյ խորհրդարանին՝ Միւլհուզի շրջանակէն, հրատարակած է զիւր ընտրական յայտագիր, յորում յիշեցնելէ յետոյ թէ Միւլհուզի ժողովրդեան զգացումները փոխուած չեն 1870 էն ի վեր, եւ թէ այդ ժողովուրդ միշտ կը վերաբերի գերման տիրապետութեան դէմ բողոքող կուսակցութեան, կը յայտարարէ որ, եթէ ընտրուի, պարտ անձին պիտի համարի ամէն բանէ առաջ խաղաղութիւն քարոզել եւ ընդդիմանալ այն բազմածախս սպառազինմանց որք օր աւուր կ'աւելնան։ Որովհետեւ, կ'ըսէ, գրգռութիւնք ի բաղձուտս կուգան, նոյն իսկ անոնցմէ՝ որոց պարտքն էր կիրքերն հանդարտեցնել, ժողովրդեան ներկայացուցչաց պարտքն է յայտարարելիք խաղաղութիւնք բարեբաստ առնլին։ —Մէջի երեսփոխան Պ. Անդուան եւս հրատարակած է զիւր յայտագիր, յորում կ'ըսէ. «Երեսփոխանաց ժողովը լուծուեցաւ։ Կառավարութիւնը կը պահանջէր որ բանակին վրայ 41,000 հոգի աւելնան եօթն տարւոյ համար եւ տուրքերուն վրայ ալ 40 միլիոն մարք։ Այս կերպիւ, մեր հրկիրը պիտի տայ 1300 Ալզաս-Լոռէնցի եւ 1,300,000 տուրք, բաց յ'այն 6,000,000 մարքէն զոր Պերլին կը զրկենք Կայսրութեան ծախսուց համար։ Այդ առաջարկութեանց դէմ քուէարկեցի, նախ խղճիս անսայով, եւ ապա հաւատացած լինելով թէ Ալզաս-Լոռէնն կը հեծէ զինուորական եւ դրամական բեռին տակ։ Իմ քուէս յայտնապէս կը նշանակէ։ — Ո՛չ մէկ մարդ, ո՛չ մէկ սու աւելի։ Վիճաբանութեանց միջոցին, Նախարարապետն ըսաւ. «Եօթնամեայ դրութիւնը խաղաղութիւն է»։ Յիշեցէք, ընտրո՛ղք, թէ 1870էն առաջ կ'ըսէին ձեզ. «Կայսրութիւնը խաղաղութիւն է»։ Ընտրո՛ղք, համոզուած եմ թէ հաւատարմօրէն թարգման եղայ ձեր զգացմանց։ Ձեր հայրենասիրութենէն կսպասեմ երեսփոխանական պաշտօնիս վերանորոգումը։»

—)(32)(—

ԹԵՐԹՕՆԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ՀԻՆԳ ՇԱԲԱԹ ՕԴԱՊԱՐԿՈՒ

ԵՐԿԱՅԹՈՒՂԱԿԱՆ ՈՒԺԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԵՔ ԱՆԴԻՍԱՑՈՅ ՅԱՓԻՒԿ

ՊՕԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԵՄԱՐԱՆԷՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԹ.

Իրիկուան ժամը տասնին Վէֆիրէյա երկաթ նետեց Դողդոչուն լերան (*) վրայ։ Ուղեւորք հիւթեղ ընթրիք մ'ըրին անդ, եւ յաջորդաբար ննջեցին իւրաքանչիւրին փոփոխակի հսկողութեան տակ։

Հեռեւեալ առաւօտուն առաւել զուարթ դաղափարներով արթնցան։ Օդը զեղեցիկ էր, եւ հովը լաւ կողմէ կը փչէր։ Նախաճաշ մը, ժայռէն զուարճախօսութեամբ համեմեալ, միտքերն աւելի խրախճանաց։

Նոյն միջոցին պատուաւած երկիրն անհուն ընդարձակութիւն ունէր. մինչեւ Լոնտոնի եւ Տարֆուրի լեռները կը տարածուէր։

Գրեթէ Եւրոպոյ չափ մեծ էր։

«Անչուշտ այս երկիրը պէտք է լինի իւզոկայի թագաւորութիւն կարծուածն։ Աշխարհագրագէտ ոմանց խօսքին նայելով, Ափրիկէի կեդրոնին մէջ լայնածաւալ փորոք մը կայ, կեդրոնական ենկուն լիճ մը։ Տեսնենք թէ ճշմարտութեան երեւոյթ ունի՞ այս կարծիք։

—Բայց ի՞նչպէս կրցած են ընել զայդ ենթադրութիւն, հարցուց Բէննէտի։

—Արաբաց զրոյցներէն։ Արաբք յոյժ զրուցասէր են, չափազանց զրուցասէր թերեւս։ Բանի մ'ուզեւորք, Քարէկ կամ Մեծ-լիճերն հանելով, Ափրիկէի կեդրոնական երկիրներէն եկած գերիներ տեսան, տեղեկութիւններ հարցուցին անոնց երկիրներուն վրայ, եւ այն տեղեկութիւնները ժողվելով այդ ենթադրական դրութիւնը կազմեցին։ Սակայն կայ ճշմարտութեան հիմ մը, եւ կը տեսնեւ որ սխալած չէին Նեղոսի ծագման վրայ։

—Իրաւունք ունիք, պատասխանեց Բէննէտի։

—Այն տեղեկութեանց միջոցաւ է որ քարտէսներ շինելու փորձեր եղած են։ Ուստի ես ալ անոնցմէ մէնն պիտի հետեւիմ, եւ ճշգեմ ի հարկին։

—Բնակիչք կա՞ն այս երկիրներուն մէջ, հարցուց Ժոյէ։

—Անշուշտ, բայց յոյժ ցանցառ, և այդ ցանուցիր ցեղեր Նիամ-Նիամի իշխանութեան ներքեւ են։ Այս անուն պարզապէս նմանաձայնական բառ մ'է, որ մարդու բերանէն ելած ծամելու ձայնը կը յիշեցնէ։

—Կատարեալ, ըսաւ Ժոյէ, Նիա՛մ, Նիա՛մ։

—Բարի՛ Ժոյէս, եթէ դու լինէիր այս նմանաձայնութեան անմիջական պատճառը, կատարեալ չպիտի գտնէիր։

—Ի՞նչ ըսել կ'ուզէք։

—Ըսել կ'ուզեմ թէ այս ցեղեր իրը մարդակեր նկատուած են։

—Ստուգի՞ւ։

—Ստուգիւ։ Ըսուած էր նաեւ թէ պարզ չորքոտանիներու նման պոչ մ'ունէին։ բայց յետոյ ստուգուած է թէ այդ պոչը անոնց հագած կենդանեայ մորթերուն էին։

—Ախո՛ն, մեր զուլուները վանելու համար յոյժ հաճելի էր այդ պոչ։

—Կարելի է, Ժոյէ։ բայց պէտք է առասպելաց կարգը դասել, ինչպէս նաեւ այն չան գլուխները, զոր Պրէսն-Բոլէ ուղեւորը կը վերագրէր քանի մը ցեղերու։

—Շան գլուխնե՞ր։ յիրաւի շատ կը յարմարէր հաչելու, ինչպէս նաեւ մարդակեր լինելու։

—Ճշմարիտ է գիտցիր թէ այդ ցեղեր յոյժ վայրագ են, եւ յոյժ սենչամոլ մարդ կայրն մի։

—Կը խնդրեմ, որ իմ անձիս ալ տենչամոլ չլինին։

—Ինչո՞ւ, ըսաւ ուրոյրը։

—Վասն զի եթէ երբէք սովու ժամանակ պիտի ուտուիմ, կ'ուզեմ որ ախորժ եւ ձեր օգտին համար լինի։ Բայց այդ սեւերեսները սնուցանելու համար ուտուիլ, Աստուած չընէ։ կը մեռնիմ ասոնցմէ։

—Ուրեմն որոշուած է, բարի՛ Ժոյէս, ըսաւ Բէննէտի։ երբոր այնպիսի առիթ մը ներկայանայ, կրնանք յոյս դնել քու վրադ։

—Պատրաստ եմ, տեսա՛ք։

—Ժոյէ դիտմամբ կ'ըսէ զայդ, ըսաւ տաքիներն, որպէս զի լաւ սնուցանենք ու պարարենք զինքը։

—Թերեւս, պատասխանեց Ժոյէ։ մարդն յոյժ անձնասէր կենդանի մ'է։»

Կէս օրէն յետոյ երկինքը տաք մէգով մը ծածկուեցաւ, որ գետնէն կը ծխէր, եւ հազիւ թոյլ կուսար երկրային առարկաներն որոշել։ Ուստի վախնալով որ անակնկալ սարի մը կը զարնուէր, տոքթորը դադարի նշան տուաւ ժամ հնչեցնելով։

Գիշերն առանց միջադէպի անցաւ, բայց հսկողութիւնը կրկնապատկեալ պէտք եղաւ այս խոր աղջամուղջին մէջ։

Մուսիմ հովը ծայրագոյն խստութեամբ փչել սկսաւ հեռեւեալ առաւօտուն։ Օդ ապարիկին ստորին փորոքներուն մէջ կը մնային։ միանգամայն ուժգնապէս կը տատանէր այն յաւելուածն, որոց միջոցաւ օդապարիկին մէջ կը մնային ընդլայնման խողովակներն։ Հարկ եղաւ ամրացնել զայն պարաններով։ գործողութիւն մը, զոր Ժոյէ մեծ ճարպիկութեամբ կատարեց։

Մանդամայն ստուգեց որ օդապարիկին վերի բերանն ամրապէս փակուած էր։

«Այս բան կրնակի կարեւորութիւն ունի մեզ համար, ըսաւ տոքթոր Ֆէրրիւսոն։ Նախ անգին կազի մ

ՈՂԵՂՈՒՅՈՒՆ

Ղ. ՈՂԵՂՈՒՅՈՒՆ

Ղ. ՈՂԵՂՈՒՅՈՒՆ

Ղ.

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ԽԵՂԵՑ

ԴՈՒՆՈՎ

(շարունակություն)

Ինչպես դուք գիտեք, Դունովը ամենամեծ դերն է խաղացել Վարդուհի գաղտնիքի բացահայտման գործում։ Ինչպես

ԱՄԵՆԱՀԱՅՏ ԵՎ ԱՄԵՆԱԼԱՎ ՏԵՍԱԿ